

Sverige behöver striktare åtgärder - omedelbart

Covid-19 är en sjukdom som kan bemästras. Men då kan de ansvariga inte helt förlita sig till strategier som bygger på personligt ansvar. Och då kan de ansvariga inte hålla fast vid ovetenskapliga och inaktuella idéer om hur detta virus sprids.

Sätt in striktare åtgärder omedelbart, skriver 26 forskare och läkare i en slutreplik.

SLUTREPLIK. I en artikel den 29 oktober varnar vi för de snabbt ökande smittotalen i Sverige, och jämför med den lugnare utvecklingen i våra grannländer. Vi finner att den avgörande skillnaden är deras striktare restriktioner.

Bo Rothstein har i en replik anfört att vi plockar russinen ur kakan, och i stället borde jämföra med mer drabbade länder, som Belgien och Tjeckien. Han gör därefter ett försök att mästra oss i vetenskapsmetodik. Som Rothstein borde känna till är det fullt legitimt att jämföra vad man vill, förutsatt att man anger premisserna, urvalskriterierna och motivet.

Relevant att jämföra med övriga Norden

Vi är knappast ensamma om att se det som logiskt att jämföra vårt land med övriga Norden, som har liknande befolkningstäthet, socioekonomisk standard, kultur och demografi. Norden fick dessutom in smittan nästan exakt samtidigt. Att Sverige sedan fick en oerhört mycket mer dramatisk smittspridning beror med stor sannolikhet på att grannländerna införde helt andra restriktioner.

Vi jämför med Norden också för att det är vad Folkhälsomyndigheten gjort. Anders Tegnell sa i juli: Det är ju betydligt fler personer i Sverige som är immuna än vad man är i Norge. Så jag tror att vi kommer lindrigare undan om vi får nya vågor under hösten. Olika varianter av det uttalandet gjordes under hela våren.

Rothstein bortser från faktorer som timing och efterlevnad. Ofta har restriktionerna skärpts just på grund av en ökad smittspridning - man har inte stämt i bäcken, utan är i färd med att försöka stoppa en flodvåg.

Vi instämmer i att man kan jämföra med andra länder, och det har vi gjort i andra artiklar. Men syftet med denna artikel var alltså att jämföra med våra närmaste grannar. Hade vi, som Rothstein grundlöst hävdar, velat plocka russinen ur kakan skulle vi i stället kunnat jämföra Sverige med Taiwan, ett land nära pandemins epicentrum, med 24 miljoner invånare och endast sju dödsfall - resultatet av ett snabbt och effektivt smittskydd.

Munskyddskrav har effekt

När vi således har besvarat den något förvånande anklagelsen, låt oss gå till frågan om effekten av de åtgärder vi rekommenderar: Rothstein hävdar, och är inte ensam om det, att beviset för att strängare restriktioner inte hjälper är att det finns länder som har utbredd smitta trots restriktionerna. Han bortser då från faktorer som timing och efterlevnad. Ofta har restriktionerna skärpts just på grund av en ökad smittspridning - man har inte stämt i bäcken, utan är i färd med att försöka stoppa en flodvåg. Ett otal studier över hur olika länder lyckats visar att åtgärder såsom munskyddskrav bevisligen har effekt, men bör tillämpas tidigt, allomfattande och konsekvent.

När smittan brett har tagit sig in i privata miljöer, där begränsningarna är svårare att upprätthålla, får viruset övertaget. Andra viktiga parametrar är befolkningstäthet, antal personer per hushåll etc. De nordiska länderna är relativt glest befolkade. Det ger oss ett försprång gentemot viruset.

Testa brett och smittspåra

Men det finns andra sätt att skaffa sig ett försprång. Det är inte enbart det universella munskyddsbruket som gjort många sydostasiatiska länder till framgångssagor i denna pandemi. De har dessutom tidigt tillämpat bred testning och smittspårning. Åtgärder som nu tillämpas i våra nordiska grannländer.

Covid-19 är en sjukdom som kan bemästras. Men då kan de ansvariga inte helt förlita sig till strategier som bygger på personligt ansvar och frivilligåtgärder. Och då kan de ansvariga inte hålla fast vid ovetenskapliga och inaktuella idéer om hur detta virus sprids, och hur man bäst skyddar sig mot det.

Sätt in striktare åtgärder genast

Covid-19 sprids i lika hög grad av människor med och utan symptom - varför man ofta inte vet vem som är smittad. Covid-19 sprids genom droppsmitta, men de stora utbrotten sker genom aerosolsmitta - då luftburet virus sprids över stora avstånd inomhus.

Vår bedömning är att Sverige, om striktare åtgärder inte promptly sätts in, riskerar att få en ännu värre utveckling än många av de länder i Mellaneuropa som Rothstein hänvisar till.

För Vetenskapsforum covid-19:

Anders Vahlne, professor emeritus i klinisk virologi, Karolinska institutet

Fredrik Elgh, professor i virologi, Umeå universitet

Lena Einhorn, med dr i virologi

Åke Lundkvist, professor i virologi, Uppsala universitet

Åke Gustafsson, med dr i virologi, tidigare chef för mikrobiologi och vårdhygien, Region Gävleborg och Region Uppsala

Cecilia Söderberg-Nauclér, professor i mikrobiell patogenes, Karolinska institutet

Stefan Hanson, infektionsläkare, fil dr i internationell hälsa

Nele Brusselaers, docent i klinisk epidemiologi, Karolinska institutet

Bo Lundbäck, senior professor i lungsjukdomarnas kliniska epidemiologi, Göteborgs universitet

Leif Bjermer, professor i lungmedicin och allergologi, Lunds universitet

Åsa Wheelock, docent i experimentell lungmedicin, Karolinska institutet

Gunnar Steineck, senior professor i klinisk cancerepidemiologi, Göteborgs universitet

Claudia Hanson, associate professor, global public health, Karolinska institutet

Jens Stilhoff Sørensen, fil dr, docent, institutionen för globala studier, Göteborgs universitet

Jakob Svensson, tekn dr, vetenskaplig dataanalys, Max Planck-institutet, Greifswald

Emil J Bergholtz, professor i teoretisk fysik, Stockholms universitet

Jana Bergholtz, fil dr i mineralogi, europeisk patientföreträdare för sällsynta sjukdomar

Sigurd Bergmann, professor emeritus, Norwegian University of Science and Technology

Marcus Carlsson, docent i matematik, Lunds universitet

Stefan Einhorn, professor i molekylär onkologi, Karolinska institutet

Manuel Felices, MD, PhD, sektionschef endokrin kirurgi, Norra Älvsborgs Länssjukhus

Jonas Frisé, professor i stamcellsforskning, Karolinska institutet

Agnieszka Howoruszko, överläkare, specialist i ögonsjukdomar, Region Skåne

Olle Isaksson, professor emeritus i endokrinologi, Göteborgs universitet

Anders Jansson, överläkare i klinisk fysiologi, Danderyds sjukhus

Jan Lötvall, professor i klinisk allergologi, Göteborgs universitet

Anders Wahlin, professor emeritus i hematologi, Umeå universitet

Image-text:

Ett otal studier över hur olika länder lyckats visar att åtgärder som munskyddskrav har effekt mot spridningen av covid-19, skriver debattörerna. Foto: SHUTTERSTOCK

Professor Bo Rothstein anser att debattörerna från Vetenskapsforum covid-19 också borde jämföra Sverige med länder som just nu kämpar mot mycket högre andel döda. Foto: JOHAN WINGBORG

Nu får Rothstein svar av bland andra Lena Einhorn, md dr i virologi och medlem av Vetenskapsforum covid-19. Foto: JESSICA GOW/TT